

ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس انگیزه مشاوره تعارضات زناشویی زنان در آستانه طلاق

ابراهیم فهلی^۱، کیومرث فرح‌بخش^۲، عبدالله معتمدی^۳، سمیه کاظمیان^۴

تاریخ دریافت: ۹۸/۰۸/۱۳

تاریخ پذیرش: ۹۹/۰۲/۱۸

چکیده

یکی از راهکارهای اساسی کاهش طلاق استفاده از خدمات مشاوره تعارضات زناشویی است. ولی خیلی از زنان در آستانه‌ی طلاق انگیزه‌چندانی برای مشاوره ندارند. برای مشخص کردن این گروه از زنان در آستانه طلاق و ایجاد انگیزه مشاوره در آنها، این پژوهش با هدف تدوین مقیاس انگیزه مشاوره تعارضات زناشویی زنان در آستانه‌ی طلاق انجام گرفت. روش پژوهش پیمایشی است. جامعه آماری این پژوهش را کلیه زنان در آستانه طلاق استان همدان در سال ۱۳۹۸ تشکیل داده‌اند. شیوه نمونه‌گیری هدفمند است، نمونه از بین شهرهای استان همدان، شهرستان‌های همدان، اسدآباد و بهار انتخاب شد. حجم نمونه ۲۹۱ نفر بود. برای پی بردن به ساختار عاملی و روایی سازه ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس انگیزه مشاوره تعارضات زناشویی، از روش تحلیل عاملی اکتشافی و تأییدی استفاده شد. با انجام تحلیل عاملی اکتشافی به روش مؤلفه‌های اصلی و با چرخش واریمکس و استخراج نهایی، سه عامل انتظار، ابزار و ارزش به دست آمد، این سه عامل در مجموع، ۷۸/۹۴٪ از واریانس کل سؤالات مقیاس را تبیین نمود. ضریب آلفای کرونباخ خرده مقیاس‌ها برای عامل انتظار ۰/۹۵، برای ابزار ۰/۹۶ و برای ارزش ۰/۹۴ و برای نمره کل پرسشنامه نیز ۰/۹۵ برآورد شد که نشان‌دهنده پایایی مناسب گویه‌های مقیاس بود. تحلیل عاملی تأییدی و شاخص‌های آن نیز بیانگر برازش مطلوب مقیاس بود و نشان داد همبستگی بین سؤالات و سازه در این مدل سه عاملی مورد تأیید است. با توجه به نتایج پژوهش می‌توان گفت این نسخه مقیاس انگیزه مشاوره تعارضات زناشویی در بین زنان در آستانه‌ی طلاق از پایایی و روایی کافی برخوردار است و می‌توان از آن در موقعیت‌های مختلف مشاوره‌ی تعارضات زناشویی و فعالیت‌های پژوهشی استفاده کرد.

۱. دانشجوی دکترای تخصصی مشاوره، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

۲. دانشیار گروه مشاوره، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

kiiumars@yahoo.com

۳. دانشیار، گروه روان‌شناسی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

۴. دانشیار، گروه مشاوره، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

واژگان کلیدی: ویژگی‌های روان‌سنجی، انگیزه مشاوره، تعارضات زناشویی، طلاق

مقدمه

یکی از معضلات بشر در جامعه امروزی فروپاشی خانواده و طلاق است، طلاق یک مسئله جهانی است که توسط متخصصین مختلف و سازمان‌های بین‌المللی مورد توجه قرار گرفته است (صالح و لویسینی^۱، ۲۰۱۷). طلاق مشکلات زیادی را برای زنان مطلقه، فرزندان، خانواده اصلی او و جامعه ایجاد می‌کند، نتایج پژوهش مکونن و آیب^۲ (۲۰۱۵) که به شیوه کیفی در زمینه تجربه‌ی زیسته زنان مطلقه در کشور اتیوپی انجام گرفته است نشان می‌دهد: طلاق در بین زنان مطلقه موجب بروز حس خودسرزنش‌گری و غم، مشکلات اقتصادی و اجتماعی، مشکلات روان‌شناختی مانند استرس، اضطراب، عدم قطعیت، بلا تکلیفی و احساس شکست در آنان می‌گردد. پژوهش طاهری بنچناری، آفاجانی مرساء و کلدی (۱۳۹۷) نشان داد طلاق منجر به تغییر ساختار خانواده، داغ‌ننگ، افت تحصیلی و مشکلات عاطفی فرزندان، احساس طرد شدن، احساس خسران در زندگی مشترک و بروز نوعی از خود بیگانگی و فردگرایی برای زنان مطلقه می‌گردد.

منشأ طلاق تعارضات زناشویی است (کامینگز^۳، ۹۹۴) تعارضات زناشویی را پیوستاری از اختلاف در تعاملات بین فردی می‌داند که به رفتارهای خصومت‌آمیز، مخالفت‌آمیز و تنش‌زا منجر می‌شود (فروساکیس^۴، ۲۰۱۰). آسیب‌های تعاملی بین زن و شوهر نیز از عواملی هستند که موجب ایجاد تعارض و اختلاف بین زوجین می‌شوند و از میزان سازگاری و رضایت آن‌ها در زندگی مشترک کاسته می‌شود (روحی و همکاران، ۱۳۹۶). پژوهش‌های انجام گرفته در زمینه عوارض تعارضات زناشویی نشان می‌دهد که تعارضات زناشویی تأثیرات زیان‌باری بر سلامت جسم، روان و خانواده می‌گذارد (فینچام^۵، ۲۰۰۳). از جمله مواردی که می‌تواند با تعارضات زناشویی مرتبط باشد، سکوت زناشویی است. سکوت زناشویی یعنی خودداری از بیان نظرات و انتظارات راجع به مشکلات زناشویی و پذیرش منفعلانه تعارضات (رضایی و رسولی، ۱۳۹۸). اما همین زنان وقتی فشارهای ناشی از

1. Saleh & Luppicini
2. Mekonnen & Abebe
3. Cummings
4. Frousakis
5. Fincham

تعارضات افزایش می‌یابد برای رهایی از این فشارها به جای تلاش برای حل اختلاف فی‌مابین به فکر طلاق و جدایی می‌افتند، حال آنکه نیاز واقعی آنها رجوع به مشاور تعارضات زناشویی است، در حال حاضر بنا به ضرورت کاهش طلاق، دولت امکانات و برنامه‌های خوبی را در زمینه خدمات مشاوره تعارضات زناشویی فراهم کرده است، ولی خیلی از زنان در آستانه طلاق آماده استفاده از این خدمات نیستند و بخش عمده هزینه‌های صرف شده به هدر رفته و تاثیری بر کاهش طلاق ندارد، لذا آمار طلاق همچنان روند صعودی دارد (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۷). نقطه کانونی درک این عدم توفیق در فعالیت‌های پرهزینه مشاوره‌ای برای کاستن از طلاق در مفهومی تحت عنوان انگیزش نهفته است.

به نظر می‌رسد زنان در آستانه طلاق فکر می‌کنند با طلاق به رهایی و آزادی از رنج زندگی پُرتنش کنونی می‌رسند، لذا انگیزه چندانی برای مشاوره تعارضات زناشویی ندارند، نتایج پژوهش حسینی نثار و همکارانش (۱۳۹۵) نشان داد هر چه تصور مثبت از پیامدهای طلاق افزایش یابد میزان گرایش به طلاق نیز افزایش می‌یابد. پژوهش زارعی و همکاران (۱۳۹۳) نیز نشان داد یکی از علل شتاب و عجله در گرفتن طلاق در این زنان، تصور غلطی است که از دنیای بعد از طلاق و احساس رهایی در آن دارند، این افراد در یادآوری فرآیند طلاق و باورهای پیشین خود، فکر می‌کردند طلاق منجر به آزادی و رهایی آن‌ها می‌شود، حتی این باور بستر تصمیم آن‌ها را برای جدایی به وجود آورده بود. با این بیانات ضرورت دارد قبل از انجام مشاوره تلاش شود تا از وضعیت انگیزه مشاوره این زنان آگاهی حاصل شود تا تدابیر لازم در جهت ایجاد انگیزه مشاوره و یا انجام مشاوره اتخاذ گردد. لذا مشاوران تعارضات زناشویی نیاز به ابزاری کارآمد دارند تا به سنجش وضعیت انگیزه مشاوره تعارضات زناشویی در این گروه اجتماعی بپردازند. واژه انگیزه از کلمه لاتین «Mover» به معنای حرکت گرفته شده است، نقطه کانونی درک رفتارهای فرد در مفهومی تحت عنوان انگیزش نهفته است که به مجموعه‌ای از خواسته‌ها، اهداف، نیازها، ارزش‌ها و هیجانات اطلاق می‌شود که شروع، جهت، شدت، استمرار و کیفیت رفتار را توضیح می‌دهد (ونتزل و میل، ۲۰۱۶).

درخشان و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهش خود تحت عنوان ساخت، اعتباریابی، روا سازی و هنجاریابی پرسشنامه انگیزش تحصیلی حالتی رویکردهای انگیزشی را به چهار دسته

تقسیم کرده‌اند: الف- رویکرد مبتنی بر نیازها: نیازها می‌توانند توسط فرآیندهای درونی فرد برانگیخته شوند، ولی بیشتر احتمال دارد که با فشارهای محیطی موقعیت مرتبط باشند، طبق نظر موری^۱ ۱۹۶۷ فشارهای محیطی به دو صورت آلفا^۲ که بیانگر واقعیت عینی بافت محیط است و بتا^۳ که نشان‌دهنده‌ی ادراک خاص فرد از بافت محیط است بر فرد تاثیر می‌گذارند (پینتریش و شانک^۴ ۲۰۱۱). ب- رویکرد مبتنی بر رویدادهای بیرونی: بر اساس این رویکرد انگیزش انسان وابسته به کسب تقویت و اجتناب از تنبیه قرار دارد و لذت‌جویی روان‌شناختی^۵ اساسی‌ترین اصل انگیزشی است، ج- رویکرد مبتنی بر هیجان: هیجان‌ات به نحوی واکنش سازگارانه‌ی ما را به رویدادهای زندگی تنظیم کرده و به دو صورت با انگیزش ارتباط دارند: اولاً هیجان‌ها یک نوع انگیزه هستند و مانند همه‌ی انگیزه‌های دیگر (مانند شناخت‌ها و نیازها) رفتار را نیرومند می‌سازند، دیگر اینکه هیجان‌ها مانند یک سیستم «نمایش» عمل می‌کنند و نشان می‌دهند که سازگاری فرد چقدر خوب یا بد پیش می‌رود، هیجان‌ات وضعیت انگیزشی فرد را از طریق شادی، غم، نشاط، تنفر و خشم نشان می‌دهند (ریو، ۲۰۱۵)، به نقل از درخشان، سیف، کیامنش و احدی، ۱۳۹۶) و د- رویکردهای شناختی: نظریه‌های شناختی معاصر بر ساختارهای ذهنی و سازماندهی تجارب و خودپنداره‌ها تاکید دارند، لذا انگیزش حاصل باورهای آموخته شده فرد درباره ارزشمندی فردی، توانایی‌ها و قابلیت‌های خود، اهداف و انتظارات فرد برای کسب موفقیت یا شکست و احساسات مثبت و منفی (کنجکاوی و اضطراب) ناشی از فرآیند خود ارزشیابی دانسته می‌شود (مک کومبز - پاپ^۶، ۲۰۰۲، ترجمه ابراهیمی قوام، ۱۳۹۶).

متخصصین حوزه انگیزش دو نوع انگیزه را شناسایی کرده‌اند: ۱- انگیزه بیرونی: هنگامی که فرد کاری را برای دریافت پاداش و رسیدن به فایده‌ای غیر از خود موضوع انجام می‌دهد، دارای انگیزه بیرونی است، مانند فردی که تحصیل می‌نماید تا در آینده به شغل خوبی دست یابد، ۲- انگیزه درونی: فریچایلد، هورستز، فینی و بارون^۷ (۲۰۰۵) معتقدند

-
1. Murray
 2. Alpha
 3. Beta
 4. Pintrich & Shunk
 5. Psychological hedonism
 6. McCombs & Pope
 7. Fairchild, Horsts, Finney & Barron

انگیزش درونی یعنی تحریک شدن و تعقیب کردن یک فعالیت، صرفاً به دلیل لذت و رضایی که از خود آن فعالیت برمی‌خیزد. به بیان دیگر در انگیزش درونی شخص از فرآیند انجام کار لذت می‌برد (دسی و ریان^۱، ۱۹۸۵).

به نظر ویگ فیلد و اکلس^۲ (۲۰۰۰) یکی از نظریه‌های شناختی که تعامل بین انگیزش درونی و بیرونی را به بهترین صورت تبیین می‌نماید نظریه «انتظار- ارزش» ویکتور وروم^۳ (۱۹۶۴) است. ونگ^۴ (۲۰۰۴) معتقد است از بین نظریه‌های فرآیندی انگیزش، نظریه انتظار- ارزش مقبولیت زیادی یافته است، زیرا این نظریه به ارزشی که افراد برای پاداش‌های اجتماعی و سازمانی قائل می‌شوند، پاداش درونی در کار، ارتباط میان عملکرد مطلوب و پاداش با ارزش، اطمینان از این که فرد از توانایی دستیابی به سطوح مورد انتظار عملکرد برخوردار است، می‌پردازد. نظریه انتظار- ارزش بر این فرض اساسی استوار است که وجود انگیزه و تلاش‌های افراد در هر نوع فعالیت به انتظار آن‌ها برای موفقیت پس از تلاش و ارزشی که برای این موفقیت قائل هستند وابسته است (اسلاوین، ۲۰۰۶). متغیرهای اساسی نظریه وروم عبارتند از: انتظار ابزار و ارزش انتظار عبارت است از احتمال حصول نتیجه پس از حدود معینی از تلاش، ابزار یا وسیله عبارت است از اعتقاد فرد به اینکه نتیجه برای فرد سودمند و پاداش‌دهنده است و ارزش به این معنا است که پاداش نهایی تا چه میزان برای انجام‌دهنده فعالیت ارزشمند است (محمدی، ونکی و محمدی، ۱۳۹۱).

در این نظریه به فرآیندهای درونی رفتار انگیزشی توجه می‌شود، این نظریه با توجه به تأکید بر فرآیندهای شناختی در انگیزش به تفاوت‌های فردی در انگیزش نگاه ویژه دارد، به معنای دیگر در هر انسان ترکیبی منحصر به فرد از سه عامل انگیزشی انتظار، ابزار و ارزش وجود دارد، لذا این تئوری به تبیین محتوا یا تفاوت نیازهای افراد نمی‌پردازد، بلکه به این نکته مهم تمرکز دارد که: افراد در محیط‌های کاری خود را درگیر انجام کارهایی می‌کنند که انتظار دارند (فکر می‌کنند) بهترین و با ارزش‌ترین نتایج را نصیب آن‌ها می‌نماید (قلی‌پور، ۱۳۹۶).

-
1. Deci & Ryan
 2. Wigfield & Eccles
 3. Victor Vroom
 4. Wang

گرچه در مطالعه منابع مربوط به انگیزش به دلیل عدم وجود پژوهش مشابه، مطلبی یافت نشد ولی در پژوهش‌های دیگر کارآمدی بالای نظریه انتظار-ارزش در انگیزه مورد حمایت قرار گرفته است، برای نمونه پژوهش محمدی، ونکی و محمدی (۱۳۹۱) تحت عنوان تأثیر بکارگیری برنامه انگیزشی مبتنی بر نظریه انتظار-ارزش توسط سرپرستاران بر رضایت بیماران نشان داد: پس از اعطای پاداش‌های با ارزش (به‌عنوان عامل برانگیزان) عملکرد مراقبتی پرستاران ارتقاء یافت که در نهایت به افزایش رضایت بیماران منجر شد، در این پژوهش نقش مهم پاداش‌ها و مدیریت صحیح پاداش‌ها در ایجاد انگیزه و عملکرد بهتر پرستاران مشاهده شد. پژوهش دوناهو، پیازا، گریفین و فیتزپاتریک^۱ (۲۰۰۸) نیز نشان داد پرستاری که خودشان را توانمند در انجام وظیفه شغلی درک می‌کند، احتمال بیشتری وجود دارد که عملکردهای شغلی مؤثرتری را نشان بدهد، این با عامل انتظار در نظریه وروم همسو است، همه‌ی این عوامل به تقویت رابطه تلاش و عملکرد و تقویت رابطه عملکرد با پاداش، افزایش تلاش و عملکرد، ارائه مراقبت بهتر توسط پرستار و افزایش رضایت بیماران کمک می‌نماید.

در زمینه تحصیلی نیز نتایج پژوهش هولمن، بارون، کوزویچ و لازوفسکی^۲ (۲۰۱۶) نشان داد استفاده از الگوی انگیزشی انتظار-ارزش موجب بهبود انگیزش تحصیلی (درونی-بیرونی)، اشتغال آموزشی و عملکرد تحصیلی بهتر در درس ریاضی در دانش‌آموزان گروه آزمایشی گردید. همچنین پژوهش آتش‌روز، نادری، پاشا، افتخار صعادی و عسگری (۱۳۹۷) که به‌منظور بررسی تأثیر الگوی انگیزشی انتظار-ارزش بر انگیزش تحصیلی درونی و بیرونی، اشتغال آموزشی و عملکرد تحصیلی در درس ریاضی انجام گرفت نیز همین نتیجه بدست آمد.

نکته مهم دیگر در اهمیت و قوت نظریه انتظار-ارزش وروم آن است که این نظریه یکی از مبانی نظری مدل انگیزشی کلر^۳ (۱۹۷۵) که از جامع‌ترین الگوهای انگیزشی است قرار گرفته است، این الگو جزء الگوهای تعاملی محور است، الگوی تعاملی محور اساسی مناسب را برای فهم یا تبیین انگیزش انسانی فراهم می‌نماید، در این رویکرد چنین فرض می‌شود که ارزش‌های انسانی و توانایی‌های ذاتی انسان، هم از شرایط محیطی تأثیر می‌گیرند

1. Donahue, Piazza, Griffin & Fitzpatrick
2. Hulleman, Barron, Kosovich & Lazowski
3. Keller

و هم بر شرایط محیطی اثر می‌گذارند (کلر، ۲۰۱۰). بنابراین نظریه انتظار- ارزش و روم به دلیل، تبیین قوی انگیزش درونی و بیرونی، پژوهش‌های انجام گرفته بر مبنای آن، به‌عنوان مبنای نظری پژوهش حاضر جهت تعیین ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس انگیزه مشاوره تعارضات زناشویی قرار گرفته است. هدف پژوهش حاضر ساخت و اعتباریابی مقیاس انگیزه مشاوره تعارضات زناشویی زنان در آستانه‌ی طلاق بود. سوال اساسی پژوهش عبارت بود از اینکه که ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس انگیزه مشاوره تعارضات زناشویی زنان در آستانه طلاق کدام‌اند؟ این مقیاس سنجش انگیزه مشاوره تعارضات زناشویی می‌تواند ابزار مناسبی برای کمک به مشاوران و روان‌شناسان حوزه تعارضات زناشویی برای تعیین سطح بهینه مداخله (ایجاد انگیزه و یا شروع درمان تعارضات بین زوجین) در زنان در آستانه طلاق باشد.

روش

روش پژوهش پیمایشی است. جامعه آماری این پژوهش را کلیه زنان در آستانه طلاق استان همدان در سال ۱۳۹۸ تشکیل داده‌اند. شیوه نمونه‌گیری هدفمند بود، و از بین شهرهای استان همدان، شهرستان‌های همدان، اسدآباد و بهار انتخاب شد. روش آماری این پژوهش تحلیل عاملی اکتشافی^۱ و تأییدی بود. بر اساس این که کلاین^۲ (۲۰۱۰) نمونه‌های ۲۰۰ نفری را برای تحلیل عاملی اکتشافی مناسب می‌داند و با توجه به توان ۰/۸، احتمال خطای ۰/۵ و تعداد نشانگرها، اندازه نمونه برای تحلیل عاملی اکتشافی در مطالعه حاضر (۲۱۰ نفر) تعیین گردید. همچنین برای احتساب احتمال ریزش، ۱۰ درصد به این نمونه افزوده شد و در نهایت آزمون برای ۲۳۱ نفر برای تحلیل عاملی اکتشافی و تأییدی ۲۹۱ نفر از بین زنان در آستانه طلاق با سهم شهرستان همدان ۱۶۰ نفر (هر منطقه ۸۰ نفر)، شهرستان بهار ۵۰ نفر و شهرستان اسدآباد ۸۱ نفر به‌عنوان نمونه پژوهشی انتخاب گردید. پس از تکمیل مقیاس‌ها، برخی از مقیاس‌ها که به الگوی یکسانی پاسخ داده‌شده و یا ناقص بود کنار گذاشته شد و در نهایت از این تعداد ۲۶۲ مقیاس که به‌طور کامل تکمیل شده بود وارد تحلیل گردید.

ابزار پژوهش: جهت تعیین ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس انگیزه مشاوره تعارضات زناشویی، مقیاسی تحت عنوان «مقیاس سنجش انگیزه مشاوره تعارضات زناشویی» تهیه گردید، فرآیندهای تهیه این مقیاس بدین شرح بود الف- فرآیند طراحی گویه‌ها: با عنایت

1. Exploratory Factoranalysis

2. Kline

به جایگاه انگیزه درونی و بیرونی در ایجاد انگیزه و تعامل بین انگیزش درونی و بیرونی با استناد به نظریه انتظار- ارزش (ویگن فیلد و اکلس، ۲۰۰۰)، پژوهش‌های مرتبط با این تئوری انگیزشی که کارآمدی آن را مورد حمایت قرار داده و با الهام از نظریه انگیزشی کِلر (۲۰۰۸) که یکی از مبانی نظری خود را نظریه انتظار- ارزش وروم انتخاب نموده است، نظریه انتظار-ارزش وروم به‌عنوان مبانی نظری این مقیاس انتخاب گردید، آنگاه با مطالعه دقیق نوشته‌های ویکتور وروم، تعریف انگیزه و سه سازه، انتظار، ابزار و ارزش، در این نظریه انگیزشی احصاء و برای عملیاتی کردن این سه سازه، ماده‌های قابل مشاهده و اندازه‌گیری از این مطالعات استخراج گردید، در این مرحله ۴۰ گویه تهیه گردید (برای سازه انتظار ۱۵ گویه، برای سازه ابزار ۱۲ گویه و برای سازه ارزش ۱۳ گویه). ب- فرآیند غربالگری و اعتباربخشی به گویه‌ها: در این مرحله ۴۰ گویه طراحی شده در مرحله طرح گویه‌ها، توسط ۵ تن از اساتید متخصص روان‌شناسی و مشاوره مورد تحلیل قرار گرفت، این متخصصین میزان تناسب هر ماده را با سازه‌های سه‌گانه بر اساس یک طیف ۵ درجه‌ای از «صفر به معنای اصلاً مناسب نیست تا ۵ به معنای کاملاً مناسب است» ارزیابی نمودند. پس از بررسی‌های این گروه متخصص، ۱۰ گویه از گویه‌های پیشنهادی حذف و مقیاس مذکور با ۳۰ گویه طراحی و برای مراحل بعدی آماده شد، سپس جهت تعیین میزان سهولت فهم گویه‌ها این مقیاس ۳۰ گویه از طرف مشارکت‌کنندگان، اجرای مقدماتی روی ۲۵ نفر از زنان در آستانه‌ی طلاق انجام گرفت، در این مرحله نیز ۸ گویه که از نظر پاسخگویان به لحاظ قابلیت فهم دارای اشکال بود حذف گردید و بدین ترتیب نسخه‌ی اولیه‌ی این مقیاس شامل ۲۲ گویه تهیه شد. در مرحله آخر، انجام تحلیل عاملی اکتشافی و تائیدی با نمونه‌ای مشتمل بر ۲۶۲ نفر از زنان در آستانه‌ی طلاق به حذف ۳ گویه که بار عاملی کمتر از ۰/۵۰ داشتند منجر شد، لذا نتیجه نهایی تحلیل عاملی دربرگیرنده ۱۹ ماده بود که در مجموع ۰/۷۹ از واریانس کل را تبیین نمود. در پژوهش حاضر ضریب پایایی ۰/۹۵ برای کل آزمون به دست آمد. ج- فرآیند تکمیل مقیاس‌ها توسط مشارکت‌کنندگان: مکان تکمیل این مقیاس بنیاد صیانت از خانواده شهر همدان و مراکز بهزیستی شهرستان‌های همدان، اسدآباد و بهار از شهرهای استان همدان بود، تکمیل مقیاس پس از هماهنگی لازم با مسئولین ذی‌ربط و رعایت ملاحظات اخلاقی از قبیل رعایت اصل آزادی زنان در آستانه‌ی طلاق مشارکت‌کننده در تکمیل مقیاس‌ها، رعایت حرمت آن‌ها و اطمینان دادن به آن‌ها از نظر محرمانه بودن اطلاعات حاصل از تکمیل این

گویه‌ها، فرآیند به انجام رسید. شیوه‌ی تکمیل مقیاس به این صورت بود که پس از توجیه اولیه زنان ارجاع داده‌شده از طریق دادگستری جهت انجام مشاوره تعارضات زناشویی و کسب اجازه از آن‌ها جهت همکاری در تکمیل مقیاس‌ها و توضیح مختصر درباره اهمیت تکمیل این مقیاس‌ها در کمک به زنان در آستانه‌ی طلاق، یک عدد مداد و مقیاس توسط یکی از مشاورین که به‌عنوان دستیار و یاور پژوهشگر در این مرحله همکاری می‌کرد، به مشارکت کنندگان داده شد و پس از تکمیل، مقیاس در همان محل از آن‌ها جمع‌آوری گردید.

نتایج

تحلیل عاملی اکتشافی: در تحلیل داده‌های این پژوهش به‌منظور بررسی اینکه ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس انگیزه مشاوره تعارضات زناشویی کدام‌اند؟ از روش آماری تحلیل عاملی اکتشافی با چرخش واریماکس^۱ و تحلیل عاملی تائیدی استفاده شد. جهت انجام تحلیل عاملی اکتشافی ابتدا امکان انجام تحلیل عاملی بر نمونه تحقیق و حصول اطمینان از کفایت حجم نمونه آزمون شاخص کفایت نمونه‌برداری (KMO^2) اجرا گردید و از آنجا که همبستگی بین گویه‌های آزمون زیربنای تحلیل عوامل است، برای این که مشخص شود همبستگی بین متغیرها برابر با صفر نیست از آزمون کرویت بارتلت^۳ به شرح ذیل استفاده شد:

جدول ۱. شاخص‌های کفایت نمونه‌گیری و آزمون کرویت بارتلت برای مقیاس انگیزه مشاوره تعارضات زناشویی

نوع استخراج	کفایت نمونه‌گیری		آزمون بارتلت
	(KMO)	کای اسکوتر (χ^2)	
استخراج اولیه	۰/۹۲۵	۳۱۴۹/۱۹	سطح معنی‌داری ۰/۱۰۰۱
استخراج نهایی	۰/۹۲۷	۳۰۲۰/۴۲	۰/۰۰۱

مطابق جدول ۱، مقدار شاخص کفایت نمونه‌گیری برای استخراج عوامل اولیه و نهایی به ترتیب ۰/۹۲۵ و ۰/۹۲۷ به دست آمد. این مقادیر با ارزش بیش از ۰/۶ نشانگر کفایت حجم

1. Varimax Rotate Eigenvalue
2. Kaiser, Meyer & Olkin
3. Bartlett's Test of Sphericity

نمونه هست. همچنین، مقدار آماره کای اسکوتر در سطح ۰/۰۰۱ معنی‌دار است؛ بنابراین داده‌ها برای انجام تحلیل عاملی اکتشافی مناسب می‌باشند.

جدول ۲. درصد واریانس تبیین شده توسط هر عامل پس از چرخش در استخراج اولیه و نهایی

عوامل	استخراج اولیه		استخراج نهایی	
	درصد تبیین	ارزش ویژه	درصد تبیین	ارزش ویژه
اول	۲۵/۵۵	۵/۶۲	۲۹/۵۶	۲۹/۵۶
دوم	۲۳/۷۱	۵/۲۲	۲۶/۱۴	۵۵/۷
سوم	۲۰	۴/۴	۲۳/۲۴	۷۸/۹۴
چهارم	۶/۳۴	۱/۴	۷۵/۶	

براساس نتایج جدول ۲ عوامل نهفته مقیاس با روش عامل‌های اصلی و چرخش واریماکس استخراج گردید. در مدل ابتدایی ۴ عامل با توجه به تعداد ارزش‌های ویژه بالاتر از یک به دست آمد. ارزش‌های ویژه برای عامل‌ها پس از چرخش به ترتیب عبارت از ۵/۶۲، ۵/۲۲، ۴/۴ و ۱/۴ به دست آمد که هر کدام به ترتیب مقدار ۲۵/۵۵، ۲۳/۷۱، ۲۰ و ۶/۳۴ درصد از واریانس و در مجموع ۷۵/۶ درصد از واریانس کل متغیرهای آزمون را تبیین کردند. با بررسی میزان اشتراک هر کدام از گویه‌ها مشخص شد که گویه‌های ۴، ۵ و ۹ دارای میزان اشتراک و بار عاملی پائین (کمتر از ۰/۵) بودند، لذا تصمیم به حذف این گویه‌ها از مقیاس گرفته شد. پس از حذف این گویه‌ها، با ۱۹ گویه باقیمانده مجدداً تحلیل عاملی اکتشافی به روش عامل‌های اصلی و با چرخش واریماکس انجام گرفت. در استخراج نهایی، سه عامل به دست آمد که در مجموع ۷۸/۹۴ درصد از واریانس کل گویه‌های مقیاس را تبیین نمودند.

جدول ۳. بارهای عاملی گویه‌های مقیاس بر روی مؤلفه‌های استخراج شده نهایی

ردیف	متغیر آشکار (شاخص‌ها)	نام عامل	میزان اشتراک	عامل‌های استخراج شده		
				اول	دوم	سوم
۱	برای حل اختلاف با همسر، امید اصلی من به کمک مشاور ازدواج و خانواده است.	ارزش	۰/۶۸	۰/۷۸	۰/۱۱	۰/۲۶
۲	کمک خواستن از مشاور ازدواج و خانواده، برای حل مشکل خود و همسر را عاقلانه‌تر از طلاق می‌دانم.	ابزار	۰/۸۸	۰/۲۶	۰/۱۸	۰/۸۹

۰/۲۶	۰/۲۵	۰/۷۳	۰/۶۷	ارزش	زندگی مشترک آن‌قدر برای من با - ارزش است که برای نجات آن حاضرم از هر کمک مشاوره‌ای استفاده کنم.	۳
--	--	--	--	--	استفاده از مشاوره ازدواج و خانواده با همسر، راه مناسبی برای حل مشکلات خودم و او نیست.	۴
--	--	--	--	--	آن‌قدر عصبانی هستم که در هیچ شرایطی نمی‌خواهم حتی با وجود مشاوره مؤثر، به زندگی با همسر ادامه بدهم.	۵
۰/۲۰	۰/۲۷	۰/۸۱	۰/۷۷	ارزش	حتماً برای حل مشکل با همسر از مشاوره ازدواج و خانواده استفاده خواهم کرد.	۶
۰/۱۴	۰/۸۶	۰/۲۶	۰/۸۳	انتظار	مشاور متخصص بهتر از من می‌تواند تشخیص بدهد برای حل اختلاف با همسر، از مشاوره استفاده کنم یا طلاق بگیرم.	۷
۰/۲۲	۰/۳۵	۰/۷۴	۰/۷۲	ارزش	چون تصمیم درباره جدایی و طلاق، تصمیمی مهم و پرخطر است، برای انجام آن باید با یک صاحب‌نظر مشورت کنم.	۸
--	--	--	--	--	مشکلات بین من و همسر به هیچ‌وجه قابل حل نیست.	۹
۰/۱۸	۰/۸۷	۰/۲۶	۰/۸۶	انتظار	هیچ اقدامی به جز طلاق را برای حل مشکل خود و همسر مناسب نمی‌دانم.	۱۰
۰/۱۹	۰/۸۲	۰/۲۷	۰/۷۸	انتظار	هیچ راهی برای ادامه زندگی و ایجاد صلح و سازش با همسر را نمی‌شناسم.	۱۱
۰/۹۱	۰/۱۲	۰/۲۱	۰/۸۸	ابزار	من برای ادامه زندگی با همسر از خدمات مشاوره ازدواج و خانواده استفاده می‌کنم.	۱۲
۰/۹۰	۰/۲۰	۰/۱۹	۰/۸۹	ابزار	استفاده از خدمات مشاوره ازدواج و خانواده، برای حل اختلاف بین من و همسر سودمند است.	۱۳

۰/۱۱	۰/۳۳	۰/۷۷	۰/۷۲	ارزش	هرچقدر هزینه لازم باشد می‌پردازم، تا از مشاوره برای حل اختلاف با همسر استفاده کنم.	۱۴
۰/۸۶	۰/۱۶	۰/۲۴	۰/۸۲	ابزار	از هر طریقی برای سازش و ادامه زندگی مشترک با همسر تلاش خواهم کرد.	۱۵
۰/۲۳	۰/۲۶	۰/۸۱	۰/۷۷	ارزش	برای حل اختلاف با همسر هر چند جلسه لازم باشد، از مشاوره‌ی ازدواج و خانواده استفاده می‌کنم.	۱۶
۰/۸۷	۰/۱۲	۰/۱۷	۰/۷۹	ابزار	هر تکلیفی را که مشاور ازدواج و خانواده برای حل مشکل بین من و همسر بدهد، انجام می‌دهم.	۱۷
۰/۲۳	۰/۷۵	۰/۴۰	۰/۷۸	انتظار	مایلم برای تصمیم‌گیری درباره ادامه یا عدم ادامه زندگی با همسر از مشاور ازدواج و خانواده مشورت بگیرم.	۱۸
۰/۱۷	۰/۳۵	۰/۷۷	۰/۷۵	ارزش	من بعد از طلاق دوران بسیار خوبی را خواهم داشت.	۱۹
۰/۱۶	۰/۳۵	۰/۷۸	۰/۷۶	ارزش	با طلاق همه‌ی مشکلات من حل خواهد شد.	۲۰
۰/۱۴	۰/۸۱	۰/۳۴	۰/۸۰	انتظار	راه‌های زیادی برای سازش وجود دارد که مشاور خانواده و ازدواج می‌تواند آن‌ها را به من نشان بدهد.	۲۱
۰/۱۰	۰/۸۶	۰/۲۸	۰/۸۴	انتظار	در هیچ شرایطی مایل به ادامه زندگی با همسر نیستم.	۲۲

در جدول ۳ بارهای عاملی هر کدام از گویه‌های مقیاس روی سه عامل استخراج شده مشخص شده است. ملاک تخصیص هر گویه به عامل مربوطه، بار عاملی بزرگ‌تر از ۰/۵ بود. پس از تعیین عامل‌های استخراج شده، نام‌گذاری عامل‌های بر مبنای نظریه انتظار- ارزش و روم انجام گرفت. بر این اساس گویه‌های ۱، ۳، ۶، ۸، ۱۴، ۱۶، ۱۹ و ۲۰ به عامل ارزش، گویه‌های ۲، ۱۲، ۱۳، ۱۵ و ۱۷ به عامل ابزار و گویه‌های ۷، ۱۰، ۱۱، ۱۸، ۲۱ و ۲۲ به عامل انتظار اختصاص یافتند.

جدول ۴. میانگین، انحراف استاندارد و آلفای کرونباخ برای سه خرده مقیاس

ابعاد تحقیق	سؤالات	میانگین	انحراف معیار	آلفای کرونباخ
ارزش	۱، ۳، ۶، ۸، ۱۴، ۱۶، ۱۹، ۲۰	۲۷/۲۸	۹/۰۵	۰/۹۴۴
ابزار	۲، ۱۲، ۱۳، ۱۵، ۱۷	۱۷/۰۳	۶/۰۸	۰/۹۵۷
انتظار	۷، ۱۰، ۱۱، ۱۸، ۲۱، ۲۲	۱۸/۸۸	۷/۵۱	۰/۹۵۲
نمره کل مقیاس	---	۶۳/۱۹	۱۸/۸۹	۰/۹۵۳

جدول ۴ میانگین و انحراف معیار خرده مقیاس‌های مقیاس انگیزه مشاوره تعارضات زناشویی را نشان می‌دهد. ضریب آلفای کرونباخ عامل‌های مقیاس برای عامل انتظار ۰/۹۵۲، برای عامل وسیله ۰/۹۵۷ و برای عامل ارزش ۰/۹۴۴ به دست آمد. همچنین ضریب آلفا برای نمره کل مقیاس نیز ۰/۹۵۳ حاصل شده است که نشان‌دهنده پایایی مناسب گویه‌های مقیاس است.

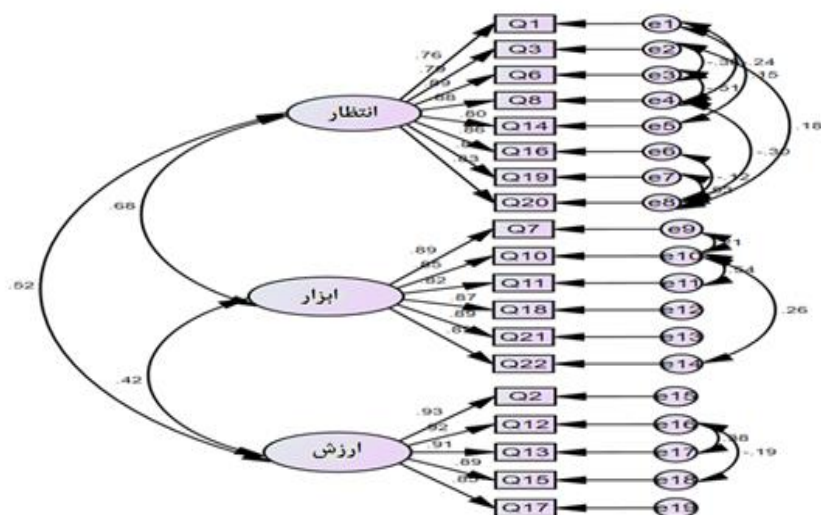
تحلیل عاملی تأییدی: به منظور تأیید متجانس بودن گویه‌های این مقیاس از نظر محتوا و ابعاد زیربنایی ساختار سه عاملی به دست آمده بر مبنای تحلیل عاملی اکتشافی، از تحلیل عاملی تأییدی استفاده شد.

جدول ۵. بارهای عاملی و سطح معناداری مربوط به مؤلفه‌های مقیاس در تحلیل عاملی تأییدی

ردیف	متغیر آشکار (شاخص‌ها)	متغیرهای پنهان عامل‌ها	بار عاملی استاندارد	خطای استاندارد	آماره t	P-Value
۱	برای حل اختلاف با همسر، امید اصلی من به کمک مشاور ازدواج و خانواده است.	ارزش	۰/۷۷	۰/۰۵۱	۱۵/۰۰	۰/۰۰۱
۲	کمک خواستن از مشاور ازدواج و خانواده، برای حل مشکل خود و همسر را عاقلانه‌تر از طلاق می‌دانم.	ابزار	۰/۹۳	۰/۰۱۸	۵۱/۶۷	۰/۰۰۱
۳	زندگی مشترک آن قدر برایم با ارزش است که برای نجات آن حاضرم از هر کمک مشاوره‌ای استفاده کنم.	ارزش	۰/۷۹	۰/۰۳۹	۲۰/۳۱	۰/۰۰۱
۴	استفاده از مشاوره ازدواج و خانواده با همسر، راه مناسبی برای حل مشکلات خودم و او نیست.	---	---	---	---	---

ردیف	متغیر آشکار (شاخص‌ها)	متغیرهای پنهان عامل‌ها	بار عاملی استاندارد	خطای استاندارد	آماره t	P-Value
۵	آن‌قدر عصبانی هستم که در هیچ شرایطی نمی‌خواهم حتی با وجود مشاوره مؤثر، به زندگی با همسرم ادامه بدهم.	--	--	--	--	--
۶	حتماً برای حل مشکل با همسرم از مشاوره ازدواج و خانواده استفاده خواهم کرد.	ارزش	۰/۹۰	۰/۰۲۳	۳۸/۹۱	۰/۰۰۱
۷	مشاور متخصص بهتر از من می‌تواند تشخیص بدهد برای حل اختلاف با همسر، از مشاوره استفاده کنم یا طلاق بگیرم.	انتظار	۰/۸۹	۰/۰۱۹	۴۶/۷۴	۰/۰۰۱
۸	چون تصمیم درباره جدایی و طلاق، تصمیمی مهم و پرخطر است، برای انجام آن باید با یک صاحب‌نظر مشورت کنم.	ارزش	۰/۸۹	۰/۰۲۲	۴۰/۲۳	۰/۰۰۱
۹	مشکلات بین من و همسرم به هیچ وجه قابل حل نیست.	--	--	--	--	--
۱۰	هیچ اقدامی به جز طلاق را برای حل مشکل خود و همسرم مناسب نمی‌دانم.	انتظار	۰/۸۵	۰/۰۳۱	۲۷/۲۶	۰/۰۰۱
۱۱	هیچ راهی برای ادامه زندگی و ایجاد صلح و سازش با همسرم را نمی‌شناسم.	انتظار	۰/۸۲	۰/۰۳۸	۲۱/۵۸	۰/۰۰۱
۱۲	من برای ادامه زندگی با همسرم از خدمات مشاوره ازدواج و خانواده استفاده می‌کنم.	ابزار	۰/۹۲	۰/۰۲۲	۴۱/۸۲	۰/۰۰۱
۱۳	استفاده از خدمات مشاوره ازدواج و خانواده، برای حل اختلاف بین من و همسرم سودمند است.	ابزار	۰/۹۱	۰/۰۲	۴۵/۵۵	۰/۰۰۱
۱۴	هرچقدر هزینه لازم باشد می‌پردازم، تا از مشاوره برای حل اختلاف با همسرم استفاده کنم.	ارزش	۰/۸۰	۰/۰۳۸	۲۱/۱۳	۰/۰۰۱
۱۵	از هر طریقی برای سازش و ادامه زندگی مشترک با همسرم تلاش خواهم کرد.	ابزار	۰/۸۹	۰/۰۳۴	۲۶/۲۶	۰/۰۰۱
۱۶	برای حل اختلاف با همسرم هرچند جلسه لازم باشد، از مشاوره ازدواج و خانواده استفاده می‌کنم.	ارزش	۰/۸۷	۰/۰۲۹	۲۹/۸۳	۰/۰۰۱

ردیف	متغیر آشکار (شاخص‌ها)	متغیرهای پنهان عامل‌ها	بار عاملی استاندارد	خطای استاندارد	آماره t	P-Value
۱۷	هر تکلیفی را که مشاور ازدواج و خانواده برای حل مشکل بین من و همسرم بدهد، انجام می‌دهم.	ابزار	۰/۸۵	۰/۰۳۶	۲۳/۶۷	۰/۰۰۱
۱۸	مایلم برای تصمیم‌گیری درباره ادامه یا عدم ادامه زندگی با همسرم از مشاور ازدواج و خانواده مشورت بگیرم.	انتظار	۰/۸۷	۰/۰۳۶	۲۴/۲۵	۰/۰۰۱
۱۹	من بعد از طلاق دوران بسیار خوبی را خواهم داشت.	ارزش	۰/۸۱	۰/۰۳۸	۲۱/۲۴	۰/۰۰۱
۲۰	با طلاق همه‌ی مشکلات من حل خواهد شد.	ارزش	۰/۸۳	۰/۰۳۵	۲۳/۷۱	۰/۰۰۱
۲۱	راه‌های زیادی برای سازش وجود دارد که مشاور خانواده و ازدواج می‌تواند آن‌ها را به من نشان بدهد.	انتظار	۰/۸۹	۰/۰۲۷	۳۳/۰۴	۰/۰۰۱
۲۲	در هیچ شرایطی مایل به ادامه زندگی با همسرم نیستم.	انتظار	۰/۸۹	۰/۰۲۵	۳۵/۵۶	۰/۰۰۱

شکل ۱. تحلیل عاملی تأییدی در حالت ضرایب مسیر استاندارد

جدول ۵ و شکل ۱ نتایج مربوط به تحلیل عاملی تأییدی ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس انگیزه مشاوره تعارضات زناشویی در زنان در آستانه‌ی طلاق را نشان می‌دهد. بارهای عاملی گویه‌های بین ۰/۷۷ تا ۰/۹۳ و مقادیر t بین ۱۵ تا ۵۱/۶۷ هستند، به دلیل اینکه تمام بارهای عاملی بالاتر از ۰/۶، مقادیر t بالاتر از ۱/۹۶ و سطح معناداری از ۰/۰۵ کوچک‌تر است، نتیجه گرفته می‌شود که همبستگی بین گویه‌ها و سازه موردنظر مورد تأیید است.

جدول ۶. شاخص‌های برازش مدل

RMSE A	TLI	IFI	CFI	NFI	AGF I	GFI	/df χ^2	Df	χ^2	
۰/۰۵۶	۰/۹۷۳	۰/۹۷۹	۰/۹۷۹	۰/۹۳۷	۰/۹۰۱	۰/۹۱	۱/۴۷۳	۱۳ ۶	۲۰/۳۲ ۰	میزان
کمتر از ۰/۰۸	بیشتر از ۰/۹	بیشتر از ۰/۹	بیشتر از ۰/۹	بیشتر از ۰/۹	بیشتر از ۰/۹	بیشتر از ۰/۹	کمتر از ۲	-- -	--	ملا ک
برازش مطلوب	برازش مطلوب	برازش مطلوب	برازش مطلوب	برازش مطلوب	برازش مطلوب	برازش مطلوب	برازش مطلوب	برازش مطلوب	برازش مطلوب	تفسیر
	ب	ب	ب	ب	ب	ب	ب	ب	ب	

نتایج جدول ۶ نشان می‌دهد که مقدار χ^2 دو تقسیم‌بر درجه آزادی ۱/۴۷۳ حاصل شده است که مقدار مطلوبی ارزیابی می‌شود. مقدار ریشه میانگین مربعات خطای برآورد (RMSEA) نیز ۰/۰۵۶ حاصل شده است. با توجه به کمتر بودن این مقدار از میزان ۰/۰۸، برازش مدل مطلوب است. سایر شاخص‌های برازش مدل نیز همگی از ۰/۹ بیشتر می‌باشند که مناسب بودن مدل را تأیید می‌کنند.

بحث و نتیجه‌گیری

نتیجه پژوهش حاضر نشان داد این مقیاس از سه عامل، انتظار، ابزار و ارزش، هم‌بسته، اما متمایز از هم تشکیل شده است و توزیع گویه‌ها مقیاس هم‌خوانی لازم را دارد. در تئوری انگیزشی وروم، انگیزش حاصل سه متغیر انتظار، ابزار و ارزش عوامل و مؤلفه‌های اساسی ایجاد انگیزه در انسان هستند، انتظار عبارت است از احتمال حصول نتیجه پس از حدود معینی از تلاش، ابزار یا وسیله عبارت است از اعتقاد فرد به اینکه نتیجه برای فرد سودمند و پاداش‌دهنده است و ارزش عبارت از این است که: پاداش نهایی برای انجام‌دهنده فعالیت چه میزان ارزشمند است (محمدی، ونکی و محمدی، ۱۳۹۱). تئوری انگیزشی وروم یکی از

تئوری‌های شناختی است که بر مطالعه فرآیندهای ذهنی تمرکز دارد و بر اهمیت ادراک فرد در آموختن نقش فعال آموزنده و بر تشخیص اینکه تمامی دانسته‌های هر فرد مجموعه‌ای از نظام باورها و مبنای قضاوتی منحصر به فرد وی هستند تأکید می‌ورزد (مک کومبز و پاپ، ۲۰۰۲، ترجمه ابراهیمی قوام، ۱۳۹۶). با عنایت به نتیجه به‌دست آمده از تحلیل عاملی اکتشافی داده‌ها، می‌توان گفت: گویه‌های این مقیاس حاوی جملاتی است که برای سنجش باور فرد در زمینه انتظار با گویه‌هایی بیانگر: اگر تلاش کنم نتیجه می‌گیرم و اطمینان دارم که می‌توانم با کوشش بیشتر در جهت حل مشکلات بین خود و همسرم موفق شوم، ابزار با گویه‌هایی بیانگر: اگر نتیجه بگیرم پاداش حاصله برای من سودمند و ثمربخش است و ارزش با گویه‌هایی بیانگر این محتوا که سود و پاداش حاصله از تلاش، برای من خیلی ارزشمند است، مؤثر هستند.

به‌منظور تأیید ساختار سه مؤلفه‌ای ساخته‌شده بر مبنای تحلیل عاملی اکتشافی، از تحلیل عاملی تأییدی کمک گرفته شد و نتایج حاصل از تحلیل عاملی اکتشافی به‌وسیله تحلیل عاملی تأییدی موردبررسی قرار گرفت، نتایج حاصل از تحلیل عاملی تأییدی نیز بارهای عاملی گویه‌ها را بین ۰/۷۷ تا ۰/۹۳ و مقادیر t بین ۱۵ تا ۵۱/۶۷ نشان داد. به دلیل اینکه تمام بارهای عاملی بالاتر از ۰/۶، مقادیر t بالاتر از ۱/۹۶ و سطح معناداری از ۰/۰۵ کوچک‌تر بود، همبستگی بین گویه‌ها و سازه موردنظر و ساختار سه عاملی مقیاس انگیزه مشاوره تعارضات زناشویی، به‌عنوان سازه‌های اصلی مقیاس انگیزه مشاوره تعارضات زناشویی مورد تأیید قرار گرفت، این یافته مبتنی بر نظریه انگیزشی وروم است، لذا می‌توان ادعا نمود زنان در آستانه طلاق که سه عامل انتظار، ابزار و ارزش را از جلسه مشاوره تعارضات زناشویی انتظار دارند، از زنانی که از این مؤلفه‌های انگیزشی بی‌بهره هستند، بهتر می‌توانند از خدمات مشاوره برای حل تعارضات زناشویی و مشکلات بین خود و همسرشان بهره ببرند.

در تفسیر یافته‌های پژوهشی این فعالیت علمی، گرچه پژوهشگر در مطالعه منابع خارجی و داخلی به‌طور مشخص به پژوهشی مرتبط با سنجش ویژگی‌های روان‌سنجی انگیزه مشاوره تعارضات زناشویی دست نیافت، ولی در پژوهش‌های متعدد کارآمدی بالای نظریه انتظار- ارزش در انگیزش موردحمایت قرار گرفته است که می‌تواند تأییدکننده این یافته‌های پژوهشی باشد، برای نمونه می‌توان به یافته‌های پژوهشی کوزووویچ، فلیک و هولمن^۱ (۲۰۱۷)

1. Kosovich, Flake & Hulleman

که باهدف بررسی تغییر در سازه‌های انتظار- ارزش دانش‌آموزان و تأثیر آن بر سایر متغیرهای آموزشی در طول یک سال تحصیلی انجام گرفته است اشاره کرد که نشان‌دهنده‌ی ارتباط متقابل بسیار معنی‌دار بین سازه‌های انتظار، ابزار و ارزش بود. پژوهش آتش روز، نادری، پاشا، افتخار صعاد و عسگری (۱۳۹۷) نیز که به‌منظور بررسی تأثیر الگوی انگیزشی انتظار- ارزش بر انگیزش تحصیلی درونی- بیرونی، اشتغال آموزشی و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان در درس ریاضی انجام گرفت نشان داد: استفاده از الگوی انگیزشی انتظار- ارزش وروم موجب بهبود انگیزش تحصیلی (درونی- بیرونی)، اشتغال آموزشی و عملکرد تحصیلی بهتر در درس ریاضی دانش‌آموزان گروه آزمایشی می‌شود. این یافته پژوهشی با نتیجه تحقیقات هولمن، بارون، کوزویچ و لازوفسکی (۲۰۱۶)، همخوانی دارد.

در رابطه با کارآمدی نظریه‌ی انتظار- ارزش وروم جهت ایجاد انگیزه در کارکنان حوزه درمان نیز پژوهش محمدی، ونکی و محمدی (۱۳۹۱) که به‌منظور بررسی تأثیر به‌کارگیری برنامه انگیزشی مبتنی بر نظریه انتظار ارزش توسط سرپرستاران بر رضایت بیماران انجام گرفته است نشان داد: پس از اعطای پاداش‌های با ارزش (به‌عنوان عامل برانگیزان) عملکرد مراقبتی پرستاران ارتقاء یافت و به افزایش رضایت بیماران منجر شد که این یافته با عامل ارزش در تئوری انگیزشی وروم همسو است. پژوهش دوناهو، پیازا، دیکس و فیتزپاتریج^۱ (۲۰۰۸)، نیز نشان داد پرستاری که خود را در انجام وظایف شغلی توانمند بدانند، احتمال بیشتری وجود دارد که عملکردهای شغلی مؤثرتری را نشان بدهند، این یافته نیز با عامل انتظار در نظریه‌ی وروم همسو است، همه‌ی این عوامل به تقویت رابطه عملکرد با پاداش و در نتیجه افزایش تلاش و عملکرد و افزایش رضایت بیماران کمک کرد.

همچنین نتیجه پژوهش نشان داد از بین سه عامل انتظار، ابزار و ارزش به ترتیب، ارزش قوی‌ترین (۲۵/۶) و انتظار ضعیف‌ترین (۲۰/۰) بار عاملی را در ایجاد انگیزه مشاوره تعارضات زناشویی را به خود اختصاص داده است. در تفسیر این یافته پژوهشی می‌توان گفت پاسخ‌دهندگان گرچه حصول نتیجه پس از حدود معینی از تلاش را کمتر محتمل دانسته‌اند، ولی به دلیل ارزش زیادی که برای پاداش نهایی قائل هستند این نکته مهم را در ایجاد انگیزه مشاوره تعارضات زناشویی مهم‌تر از دو عامل انتظار و ابزار دانسته‌اند. به نظر می‌رسد تلاش- های بی‌ثمر گذشته برای اصلاح رابطه با همسر یکی از دلایلی باشد که موجب شده به‌نوعی

1. Donahue, Piazza, Dykes & Fitzpatrick

گرفتار درماندگی آموخته‌شده گردند، سلیگمن^۱ (۱۹۷۵) درماندگی آموخته‌شده را به‌عنوان حالت ویژه‌ای تعریف کرد که اغلب در نتیجه‌ی اعتقاد فرد مبنی بر اینکه رویدادها در کنترل او نیستند در او ایجاد می‌گردد. این مفهوم حاصل تجربیات آزمایشگاهی سلیگمن است، در این آزمایش‌ها آزمودنی‌هایی که در معرض شوک غیرقابل اجتناب قرار می‌گرفتند تسلیم می‌شدند و برای فرار از شوک‌های بعدی تلاش نمی‌کردند، در واقع آن‌ها می‌آموختند که فرار از شوک امکان‌پذیر نیست، لذا از تلاش برای گریز از آن دست می‌کشیدند و با همه دردی که تحمل می‌کردند منفعلانه و درمانده به این وضعیت ناهنجار و آزاردهنده تن می‌دادند، درماندگی آموخته‌شده نگرش شناختی بدبینانه تولید می‌کند، در این صورت افراد باور می‌کنند که پیامدها، عموماً از اعمالشان مستقل هستند (آبرامسون^۲، ۱۹۷۸). در اینجا نیز ممکن است زنان در آستانه‌ی طلاق به دلیل تجربه ناموفق رجوع به افرادی که تخصص مشاوره تعارضات زناشویی را نداشته‌اند و یا نصیحت‌های دائمی که از سایرین شنیده‌اند، این مرحله از تلاش را نیز به‌عنوان ادامه همان راه‌ها فرض نمایند و لذا با همه‌ی ارزشی که برای حل مساله و اصلاح رابطه خود قائل هستند، دید مثبتی به حصول نتیجه در مشاوره تعارضات زناشویی نداشته باشند. توجه به این نکته مهم در ایجاد انگیزه مشاوره نیز می‌تواند در اثربخشی فعالیت‌های مشاوره‌ای برای زنان در آستانه طلاق باشد.

از نظر کاربردی این مقیاس می‌تواند وسیله‌ی مناسبی برای آگاهی از انگیزه مشاوره تعارضات زناشویی، اتخاذ رفتارهای مناسب برای برآوردن این انگیزه مشاوره در زندگی زناشویی باشد، به این معنا که به زنان در آستانه‌ی طلاق کمک می‌کند تا از وضعیت انگیزشی خود جهت دریافت خدمات مشاوره مطلع شوند، همچنین برای مشاوران خانواده نیز چارچوب مفیدی جهت اطلاع از وضعیت انگیزشی مراجعین خود در مداخلات مشاوره‌ای فراهم می‌سازد.

یکی از محدودیت‌های پژوهش این بود که مشارکت‌کنندگان در پژوهش به علت داشتن شرایط خاص روحی و عدم آمادگی برای خود افشایی به علت عدم اعتماد به مشاور، اطلاعات کاملی را به پژوهشگر ارائه نکرده‌اند. همچنین در بررسی پیشینه مقیاس سنجش

1. Seligman
2. Abramson

انگیزه مشاوره تعارضات زناشویی در منابع خارجی و داخلی، نمونه مشابه به دست نیامد که این عامل در تفسیر یافته‌های پژوهشی، برای پژوهشگر محدودیت ایجاد می‌کرد. پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های دیگر برای غنا بخشیدن به اطلاعات جهت ارزیابی وضعیت انگیزشی مراجعین، از سایر شیوه‌های اندازه‌گیری مانند مصاحبه و مقیاس سنجش رفتاری که بتواند به شواهد بیشتر درباره روایی مقیاس بیافزاید کمک گرفته شود.

منابع

- آتش روز، بهروز؛ افتخار سعادی، زهرا؛ فرح نادری، رضا پاشا و عسگری، پرویز. (۱۳۹۷). «تأثیر الگوی انگیزشی انتظار- ارزش بر انگیزش تحصیلی درونی و بیرونی، اشتغال آموزشی و عملکرد تحصیلی درس ریاضی»، فصلنامه سلامت روان کودک، ۵ (۲)، ۹۰-۹۶.
- باربارا، مک کومبز و جیمز، پاپ. (۲۰۰۲). پرورش انگیزه در دانش آموزان، ترجمه صغرا ابراهیمی قوام. ۱۳۹۶. تهران، انتشارات رشد، ص ۲۳-۲۴.
- حسینی نثار، مجید؛ شب افروزان، صغرا و فیض ثابت، مصطفی. (۱۳۹۵). «بررسی عوامل مؤثر بر تقاضای طلاق در دادگاه‌های خانواده شهر رشت»، مجله مدیریت فرهنگی دانشگاه آزاد اسلامی، ۱۰ (۳۱)، ۱۳-۲۵.
- درخشان، نوشین؛ سیف، علی اکبر؛ کیامنش، علی رضا و احدی، حسن. (۱۳۹۶). «ساخت، اعتباریابی، رواسازی و هنجاریابی، پرسشنامه انگیزش تحصیلی (ASM)»، نشریه علمی پژوهشی آموزش و ارزشیابی، ۱۰ (۴۰)، ۷۴-۷۱.
- رضایی، سحر و رسولی، آراس. (۱۳۹۸). «ساخت و اعتباریابی پرسشنامه سکوت زناشویی»، فصلنامه اندازه‌گیری تربیتی، ۹ (۳۶)، ۱۶۷-۱۸۲.
- روحی، علیرضا؛ السادات جزایری، رضوان؛ سادات فاتحی زاده، مریم و اعتمادی، عذرا. (۱۳۹۶). «ساخت و بررسی ویژگی‌های روانسنجی پرسشنامه آسیب‌های تعاملی زناشویی مردان دارای شخصیت اجتنابی»، فصلنامه اندازه‌گیری تربیتی، ۷ (۲۸)، ۲۰۵-۱۸۱.

زارعی، فاطمه؛ صلحی، مهناز؛ تقدیسی، محمدحسین؛ کمالی، محمد؛ شجاعی زاده، داود؛ نجات، سحرناز و مرقانی خوبی، عفت السادات. (۱۳۹۳). «درک تجربه پس از طلاق در زنان (پژوهش کیفی)»، *مجله علوم پزشکی دانشگاه رازی*، ۲۱ (۴)، ۱۳-۲۶.

طاهری بنچناری، رویا؛ آقاجانی مرساء، حسین و کلدی، علیرضا. (۱۳۹۷). «واکاوی پدیده طلاق، ریشه‌ها و پیامدها در شهر تهران»، *فصلنامه بررسی مسائل اجتماعی ایران*، ۹ (۲)، ۱۳۹-۱۶۴

قلی پور، آرین. (۱۳۹۶). *مدیریت رفتار سازمانی (رفتار فردی)*، تهران: انتشارات سمت.

محمدی، افسانه؛ ونکی، زهره و محمدی، اشرف. (۱۳۹۱). «تاثیر به کارگیری برنامه انگیزشی طراحی شده مبتنی بر نظریه انتظار، توسط سرپرستاران بر رضایت بیماران»، *مجله حیات*، ۱۸ (۴)، ۴۷-۶۰.

مرکز آمار ایران. ۱۳۹۷. <https://fa.wikipedia.org/wiki>

یعقوب‌خانی غیاثوند، مرضیه؛ اسدزاده، حسن؛ سعدی پور، اسماعیل؛ دلاور، علی و درتاج، فریبرز. (۱۳۹۷). «ویژگی‌های روان‌سنجی نسخه فارسی مقیاس نیازهای بنیادی روان‌شناختی مرتبط با مدرسه در دانش‌آموزان نوجوان (ASBPNSS)»، *دوفصلنامه علمی-پژوهشی مطالعات آموزشی و آموزشگاهی*، ۶ (۱۶)، ۴۷-۴۸.

- Abramson, L. Y., Seligman, M. E. P., & Teasdale, J. D. (1978). Learned helplessness in human, Critique and reformulation. *Journal of Abnormal psychology*, 87, 49-74.
- Cabrera-Nguyen, P. (2010). Author Guidelines for Reporting Scale Development and Validation *Journal of the Society for Social Work and Research*. 1 (2), 99-03. Doi.org/10.5243/jsswr.2010.8.
- Davies, P. T., Harold, G. T., Goeke-Morey, M. C., & Cummings, E. M. (2007). Children's emotional security and interparental conflict, *Monographs of Society for Research in Child Development*, 67 (3), 270.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1985). Cognitive evaluation theory. In *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*, Springer, Boston, MA, (pp. 43-85).
- Donahue, M.O., Piazza, I.M., Griffin, M.Q., Dykes, P.C., & Fitzpatrick, J.J. (2008). The relationship between nurses' perceptions of empowerment and patient satisfaction. *Appl Nurs Res*, 21(1): 2-7.
- Fairchild, A. J., Horsts', J., Finney, S.J., & Barron, K. E. (2005). Evaluating existing and new validity evidence for the academic motivation scale. *Contemporary Educational Psychology*. 30, 3, 331-358.
- Fincham D. (2003). Marital Conflict: Correlates, Structure, and Context. *Current Directions in Psychological Science*, 12 (1), 23-27.

- Frousakis, N. N. (2010). Communication in married couples: Exploring the roles of betrayal and forgiveness, A PhD Dissertation presented in the University of Tennessee, Knoxville. Gilford, R. (1986). *Marriage in later life. Generations*, 16 (21): 25-26.
- Hisham Saleh, R., & Luppacini, R. (2017). Exploring the challenges of divorce on Saudi women. *Journal of family history*, 42 (2). 184– 198.
- Hulleman, CS, Barron, KE, Kosovich, JJ., & Lazowski., RA. (2016). Student motivation: current theories, constructs, and interventions within an expectancy-value framework. In: Lipnevich AA, Preckel F, Roberts RD, editors. Psychosocial skills and school systems in the 21st century. Springer, Cham; pp: 241–278.
- Jackson, D.L. (2003). Revisiting sample size and number of parameter estimates: Some support for the N: q hypothesis. *Structural Equation Modeling*, 10: 128–141.
- Keller, J. M. (2008). First principles of motivation to learn and e3-learning. *Distance Education*, 29(2):175-185.
- Keller, J.M. (2010). Motivational Design for Learning and Performance, *the ARCS Model Approach*, Springer.
- Kline, R.B. (2010). Principles and practice of structural equation modeling (3rded.). New York: Guilford Press.
- Kosovich, J.J., Flake, J. K., Hulleman, C. S. (2017). Short-term motivation trajectories: A parallel process model of expectancy-value. *Contemp Educ Psychol*: 49, 130–139.
- Mekonnen Abebe, Y. (2015). Lived Experiences of Divorced Women in Rural Ethiopia. A Special Focus in Hulet Ejju Enessie Woreda: Addis Zemen Kebele. *International Journal of Political Science and Development*, 36, 268-281.
- Pintrich, P. R., & Shunk, D. H. (2011). Motivation in education: theories, researches and applications. (M. Shahraray, Trans.). Tehran: Elm publication.
- Seligman, M. E. P. (1975). Helplessness, on depression, development and death, San Francisco: Freeman & Company.
- Slavin, R.E. (2006). Educational Psychology: Theory and Practice (8th ed.). New York: Pearson.
- Wang, P.Y. (2004). Teacher as leader and student as follower: The implementation of expectancy theory in the English classes of Taiwanese college. *Journal of American Academy of Business, Cambridge Sep*, 5: (1/2), 418-429.
- Wentzel, K.R., & Miele, D. (2016). Handbook of Motivation at School (2nd edition), new Yourk, NY: Routledge.
- Wigfield, A., & Eccles, J. S. (2000). Expectancy–Value theory of achievement motivation. *Contemporary Educational Psychology*, vol 25. 68–81.